

“Tirotegeu-los, tirotegeu-los!”

Aquell home feia la impressió de ser indestructible, tal com ell va dir. Seia en una cadira de rodes, el bastó de fusta a la mà. Tenia els cabells espessos i d'un color gris argentat, clenxinats com sempre. Va parlar sobre la Xina, en palesava la seva experiència —hi havia estat entre 12 i 15 vegades—: “Em sorprenç de tot allò que han aconseguit els xinesos d'ençà de la mort de Mao Zedong l'any 1976.”

I continuava: “És veritat que la Xina no és cap democràcia, però, així i tot, els xinesos han estat capaços d'impulsar l'economia de tal manera que, entre els habitants de la Xina d'avui dia, no n'hi ha cap que no visqui més bé que mai abans en la seva vida.” Hi ha, doncs, un “enorme rendiment”, el comunisme xinès “va sortir bé”. Llavors va dir l'última frase, va alçar el dit índex i el va deixar en l'aire: “Tenen dret a ser feliços a la seva manera.”

L'home de 92 anys no seia pas en una cambra llunyana a prop d'una estufa. No és un home qualsevol, és

El dissident xinès Liao Yiwu és guardonat amb el premi alemany Geschwister Scholl pel llibre sobre el seu empresonament.

L'ex-canceller alemany Helmut Schmidt, considerat el gran avi de la nació. Helmut Schmidt seia, mentre deia tot això, en un dels programes d'entrevistes més famosos a Alemanya. Davant seu hi havia el conegut presentador alemany Günther Jauch. Al seu costat, Peer Steinbrück, el possible candidat a la cancelleria. El presentador no va opinar res sobre les tesis de l'ex-canceller Schmidt i va canviar ràpidament de tema. Steinbrück va dir que aquelles tesis “s'han de completar” i va elogiar la legalitat occidental.

Schmidt va sortir ben parat de les seves frases. Sense ser rebutjat. Davant de més de cinc milions d'espectadors. I a la sala, aplaudiments.

Schmidt va causar una gran commoció en aquell programa, ara fa tres setmanes. Potser —és una proposta—, podria trobar una estona per a conversar amb un home xinès molt amable, de 53 anys, que ha escrit el llibre més brutal i punyent de l'any, en què cada paraula és verídica. Es tracta de les memòries de la seva estada a les presons xineses durant quatre anys. Liao Yiwu fou empresonat i jutjat per haver escrit un poema titulat “Massacre” el 1989, uns versos que tracten sobre la repressió sagnant de les protestes a la plaça Tian'anmen. El llibre de Liao Yiwu, *Per una cançó i cent cançons*, testimonia el menyspreu a la humanitat des de l'epicentre de la reclusió, impregnat de sang, orina i excrements. Que la Xina *sorpren*? Que cadascú hi pot viure a la seva manera? I ser-hi feliç?

Guanyarà la llibertat

L'escriptor Liao Yiwu explica, al discurs pronunciat en rebre el premi alemany Geschwister Scholl, les raons que el van empènyer a deixar la Xina.

El 4 de juny del 1989 a la matinada vaig escriure un llarg poema sobre els sagnants esdeveniments de la plaça de la Porta de la Pau Celestial i el vaig llegir en veu alta. Duu per títol “Massacre” i l'últim vers fa: “Només els gossos sobreviuen a aquesta massacre.”

Una paraula que havia de ser profètica. He estat realment reduït a un gos del meu propi país i he estat tancat en una gàbia. Em van encabir al costat de dos homes condemnats a mort, i no vaig poder dormir durant moltes nits. Em donava cops amb el cap contra la paret, per a matar-me, anava ple de sang, i els altres presos feien un cercle al meu voltant, miraven atentament les meves ferides i em deien, mofant-se de mi: “Ets un comediant excel·lent.”

La vida era un teatre? Quan ets a la presó vols morir i no pots fer-ho, sembla ben bé una comèdia burlesca. I quan als candidats se'ls acosta l'hora de morir, surten fora de si i se'ls emporten de la cel·la, és encara més còmic.

Així va anar creixent lentament el gos. Una vegada em van irritar tant que vaig mossegar el dit d'un guàrdia. Això va originar gran recel cap a mi a tota la presó. M'insultaven dient-me que era un gos rabiós, i jo també sabia que havia perdut la dignitat.

He de conservar tot això, perquè em desperta milers de sentiments diferents. Comparteixo la idea que el Partit Comunista Xinès, a partir del 1949 i mitjançant el terror —assassinats, presó, fam, desterrament, rentats de cervell—, va fer que uns 65 milions de xinesos morissin per mort no natural i que es robés la dignitat d'unes quantes generacions.

Crec que fa més de 2.000 anys hi va haver un historiador que es deia Sima Qian que va ser castrat per ordre del tirà d'una dinastia, tan sols perquè era partidari de la veritat i de la igualtat. I Confuci, que va viure molt més temps abans que Sima Qian, va haver d'abandonar la seva pàtria perquè volia reinstaurar-hi les tradicions antigues, i va errar durant una dècada de país en país.

Liao Yiwu resta bocabadat quan té notícia de les afirmacions de l'ex-canceller. Demana si aquestes paraules són de debò, i fa que no amb el cap. És dijous, Liao ha arribat a Munic d'una ronda de lectures pels Estats Units. Dilluns va rebre el premi Geschwister Scholl, en honor a la lluita dels germans Scholl contra el nazisme, pel seu dietari sobre la presó. Ha acudit a un restaurant del Jardí Anglès de Munic, sense haver dormit gaire i tremolant de fred, per a ser entrevistat, i quan li han llegit les frases de Schmidt s'ha despertat de cop. Si hi ha gent que parla així és per a no fer perillar el comerç xinès, diu. Si el comerç és més important que els drets de les persones i la dignitat, "llavors ha arribat la fi del món". Ningú no s'ha d'enganyar respecte al Partit Comunista: "Té un cos d'or i dues cares. Amb la cara furiosa mira els xinesos i amb la cara amable, els occidentals."

Liao Yiwu detalla aquesta "cara furiosa" al seu llibre. Li van prohibir que el publicués, tant a la Xina com a l'estranger. Tot amb tot, l'editorial alemanya S. Fischer Verlag va voler treure'l al mercat l'estiu d'aquest any. De fet, un llibre de Liao Yiwu ja havia tingut una bona acollida dos anys

AXEL SCHMIDT/DAPO

Liao Yiwu fou empresonat i jutjat per haver escrit un poema, "Massacre", l'any 1989, arran dels fets de la plaça de Tian'anmen.

enrere a Alemanya. En aquest llibre descriu les trobades que havia tingut amb gent pobra i sense drets de la Xina, gent que netejava lavabos, que treballava tan sols temporalment o polítics perseguits.

Liao va confegir més d'una versió sobre la seva experiència a la presó.

La primera, escrita a mà, un exemplar únic, va ser confiscat per la policia. La segona, també. La tercera versió va poder-la escriure en ordinador, va fer-ne còpies de seguretat i, com que finalment hi havia esmerçat tant de temps, va creure absolutament necessari que l'editorial alemanya la imprimís. A

Els darrers 22 anys no vaig ser ni castrat ni desterrat, però els meus manuscrits van ser confiscats dues vegades per la policia. A mi no em quedava res més sinó la feina enervant d'escriure un cop i un altre. Com que no tenia cap lector, vaig convertir la meva germana, que va morir abans d'hora, en la meva lectora. Com que no vaig rebre ni un cèntim, vaig començar a rondar com un pidolaire per les capes més baixes de la societat, em vaig guanyar la vida tocant la flauta al carrer.

Vaig millorar la memòria i vaig passar de ser un poeta arrogant a una enregistradora sincrònica del meu temps.

A la Xina no hi ha cap església ortodoxa ni tampoc no sóc cap Soljenitsin, i el meu llibre *Per una cançó i cent cançons. Un testimoni de les presons xineses* tampoc no és cap "arxipèlag gulag", encara que respecti Soljenitsin i no hi regui una relació intel·lectual llunyana.

Recordo les parts fosques del Partit Comunista. Sóc un escriptor de l'estrat més humil de la societat, que, bo i escrivint, ha netejat la seva vergonya. Sóc diferent dels germans Scholl, que van morir heroicament lluitant contra el nazisme, i que són coneguts arreu del seu país. Vaig ser menyspreat a tot arreu com un gos petaner, vaig mantenir contacte amb tots els delatadors possibles. M'arrestaven i em feien fora de totes les ciutats, una vegada i una altra vaig estar en arrest domiciliari.

Vaig haver de ser pacient, vaig haver d'enganyar la policia molt sovint, i m'havia d'assegurar sempre que no es publicués res a l'estranger que infringís les lleis xineses. Finalment, vaig haver d'apagar el mòbil i l'ordinador i, com un gos de carrer, vaig haver de fugir del meu país. Potser no va ser del tot correcte. Una persona s'ha de comportar d'una manera honesta i ha d'assumir les conseqüències, com va fer Ai Weiwei, que, per culpa de la seva posició política, va desaparèixer sense deixar rastre. O com Liu Xiaobo, que, per culpa de la "Carta 08" tornar a estar empresonat.

Encara sóc viu. Mai no hauria cregut que el meu llibre *Per una cançó i cent cançons* apareixeria alhora a Alemanya i a Taiwan i que es convertiria en una *best-seller* en un país que no fos el meu. I ara sóc aquí, lloat per Herta Müller, l'autora de la profunda novel·la *Atemschaukel* i em lliuren el premi, que duu el nom dels Germans Scholl, un premi de literatura de la resistència, que em fa recordar la dignitat de les persones.

M'avergonyeixo davant dels germans Scholl, que, en aquest sentit, són màrtirs. Tal vegada la decisió del jurat d'enguany és un missatge als escriptors de la clandestinitat xinesa? Un missatge que diu que, al final, guanyarà la llibertat?

Liao Yiwu

“Dispareu! Dispareu! A la gent gran, als infants, dispareu a les dones! Als estudiants, als treballadors, als professors, als pidolaires”, escriu Liao Yiwu.

principi de juliol va volar de la Xina a Berlín. A mitjan juliol, va aparèixer el llibre.

La seva fugida havia salvat el llibre i el va salvar a ell mateix, diu. Si s’hagués quedat a la Xina, no s’hauria pogut publicar mai. I si s’hagués editat, Liao Yiwu hauria hagut d’anar als tribunals. I la història hauria començat de nou.

Abans d’entrar a la presó, ell era un “romàntic”, escriu al llibre. Un jove poeta d’èxit a la Xina dels anys 80, amb talent, però innocent i apolític.

La matança de Tian’anmen del 4 de juny del 1989 va ser el punt d’inflexió.

“Dispareu! Dispareu! A la gent gran, als infants, dispareu a les dones! Als estudiants, als treballadors, als professors, als pidolaires. Tirotegeu-los! Tirotegeu-los... Destruïu les flors, el bosc, el campus, l’amor, les guitarres, l’aire pur! Destruïu els pensaments que volen discernir la bondat de la maldat! Tirotegeu-los! Tirotegeu-los! Assacieu el vostre desig!”

Liao Yiwu va enregistrar el poema en una cinta i la va fer circular entre el cercle de dissidents. El 1990 va ser arrestat i es dictà presó preventiva contra ell. “El meu cap era nu, i també el meu cos. Aquells bèsties em van examinar la roba i els pantalons, que m’havien arrencat del cos, centímetre a centímetre, la van anar apilant tota i després van continuar amb la boca, les aixelles i les plantes dels peus. Instintivament, vaig

fer un moviment per apujar-me els pantalons, quan el cap d’aquells ferotges em va ordenar que tragués el cul enfora i, amb molta cura, em va introduir un bastonet de bambú a l’anus.”

“Des que era un nadó que no m’havia observat ningú despullat d’una manera tan estranya. L’exhibició va durar uns set minuts, però va ser més llarg que tota la meua vida... Maleït sigui, mai no m’hauria imaginat que defalliria a la primera pallissa.”

Va malviure a les cel·les al costat de les latrines. D’allà el van dur a l’interrogatori. Els vigilants el van torturar amb porres elèctriques: una vegada amb cent cops de porra per declaració, i una altra vegada durant vint minuts sense parar. Li van lligar les mans a l’esquena: 23 dies, va estar emmanillat. Les manilles acostumaven a ser més estretes del compte, perquè les mans se li inflessin, perquè el ferro li travessés la carn.

El van torturar amb porres elèctriques: una vegada amb cent cops de porra per declaració, i una altra vegada durant vint minuts

Entre els presos, uns 20 en “poc més de 20 metres quadrats”, hi ha una jerarquia clara. Els que tenen una posició més alta són servits pels d’una categoria més baixa. També hi ha la “xusma del plaer”, és a dir, nois joves amb faccions femenines i cares boniques que canten i ballen per als de més amunt, dormen amb ells despullats i els satisfan sexualment. I també hi ha els torturadors, que maltracten els indefensos.

“Una carta de restaurant amb 45 plats” –així és com en diuen– circula entre els presos: cada mètode de tortura és un plat. “Dos trossos de carn a la brasa servits en una plata de ferro: amb agulles de bambú es punxa sense cap ordre l’esquena nua dels castigats; hi apareixen mil punxades que s’omplen amb sal i tot plegat s’enganxa amb esparadrap. Quan la sang ja s’ha aglevat, s’arrenca l’esparadrap.”

Liao Yiwu va sortir de la presó com un home afligit i enemistat amb la Xina. En un poema es refereix a la seva “pàtria” com “un país de criminals”, al qual crida: “Et vull veure en un calabós, tu també has de sentir quin gust fan les manilles a l’esquena.” També li pregunta: “Vols que el teu poble t’estimi com els clients a les prostitutes?”

Escriure li pot tornar la dignitat. Ja no coneix la por. La vida és tan sols sobreviure.

La soledat l’envolta fins i tot els dies a Munic –abans del lliurament del premi–, encara que hi tingui amics. Però com podria estar content amb tot això que ha viscut? Com pot somriure si un amic seu de fa més de trenta anys que és a la presó? L’escriptor i premi Nobel de la pau Liu Xiaobo va ser condemnat el 2009 a onze anys de presó per “incitació a la subversió del poder d’estat”. És un dels signants del manifest per la defensa dels drets humans “Carta 08”. Liao Yiwu pensa cada dia en el seu amic. El deuen torturar amb porres? En aquest precís instant?

Per dinar al restaurant de Munic, Liao ha demanat una cassola de peix. En deixa la meitat. Una amiga que seu al seu costat, diu: “És per les patates. A la presó sempre n’hi havia, de patates. No se les pot menjar.”

Susanne Beyer

Traducció de Gemma Repiso